

2 KATEGORIZÁCIA PRÁC Z HĽADISKA ZDRAVOTNÉHO RIZIKA

Na každom pracovisku je potrebné posúdiť mieru pôsobenia zdraviu škodlivých faktorov práce a pracovného prostredia (fyzikálnych, chemických, biologických a iných faktorov) na zdravie zamestnancov a zároveň zabezpečiť prevenciu poškodenia zdravia zamestnancov pri práci. Výsledkom posúdenia je kategorizácia prác z hľadiska zdravotných rizík; **podľa závažnosti vplyvu faktorov práce a pracovného prostredia na zdravie zamestnancov, resp. podľa miery zdravotného rizika pri práci sa práce zaraďujú do štyroch kategórií – kategória 1, 2, 3 a 4.** Zdravotné riziko zamestnancov z expozície zdraviu škodlivým faktorom práce a pracovného prostredia posúdi pracovná zdravotná služba; vypracuje pre zamestnávateľa posudok o riziku s kategorizáciou prác z hľadiska zdravotného rizika.

Zaraďovanie prác do kategórií z hľadiska zdravotných rizík je rámcovo upravené v § 31 zákona č. 355/2007 Z. z. Podrobné podmienky na zaraďovanie prác do kategórií z hľadiska zdravotných rizík pre jednotlivé faktory práce a pracovného prostredia sú určené vo vykonávacom predpise zákona č. 355/2007 Z. z., ktorým je **vyhláška Ministerstva zdravotníctva SR č. 448/2007 Z. z.** o podrobnostiach o faktoroch práce a pracovného prostredia vo vzťahu ku kategorizácii prác z hľadiska zdravotných rizík a o náležitostiach návrhu na zaradenie prác do kategórií v znení neskorších predpisov.

Z hľadiska zdravotného rizika sa kategorizuje 15 faktorov práce a pracovného prostredia, ktoré sú významné vzhľadom na ich predpokladaný negatívny vplyv na zdravie zamestnancov a pre ktoré sú určené limitné hodnoty alebo kritériá na ochranu zdravia pri práci v príslušných legislatívnych úpravách, sú to:

- **Fyzikálne faktory:**
 - hluk,
 - vibrácie,
 - elektromagnetické pole,
 - ultrafialové žiarenie,
 - infračervené žiarenie,
 - lasery,
 - ionizujúce žiarenie,
 - zvýšený tlak vzduchu.

Doplnkové špecializované vyšetrenia v rámci lekárskeho preventívneho prehliadok vo vzťahu k práci na požiadanie lekára, ktorý posudzuje zdravotnú spôsobilosť na prácu, vykonávajú lekári – špecialisti, napr. oftalmológ (očný lekár), dermatovenerológ (kožný lekár), neurológ, ortopéd atď.

Náplň lekárskeho preventívneho prehliadok vo vzťahu k práci

Na zabezpečenie jednotného postupu lekárov vykonávajúcich lekárske preventívne prehliadky vo vzťahu k práci a posudzovanie zdravotnej spôsobilosti na prácu vydalo Ministerstvo zdravotníctva SR s účinnosťou od 2. novembra 2016 odborné usmernenie o náplni lekárskeho preventívneho prehliadok vo vzťahu k práci. Odborné usmernenie je uverejnené vo Vestníku Ministerstva zdravotníctva SR a na webovom sídle Ministerstva zdravotníctva SR (www.health.gov.sk v časti Materiály a dokumenty – vestníky MZ SR).

Odborné usmernenie obsahuje 70 náplní lekárskeho preventívneho prehliadok vo vzťahu k práci. Časť náplní lekárskeho preventívneho prehliadok sa týka zamestnancov exponovaných rôznym chemickým faktorom, ktoré spôsobujú najmä ochorenia dýchacieho systému, kožné ochorenia alebo majú systémový účinok. Ďalšie náplne lekárskeho preventívneho prehliadok sa týkajú zamestnancov exponovaných fyzikálnym faktorom (hluku, vibráciám, infračervenému žiareniu, ultrafialovému žiareniu, elektromagnetickému poľu, laserom, ionizujúcemu žiareniu, zvýšenému alebo zníženému tlaku vzduchu, nepriaznivým mikroklimatickým podmienkam – chladu alebo teplu), vybraným biologickým faktorom (napr. *Mycobacteriu tuberculosis*, vírusu hepatitídy B), psychickej pracovnej záťaži a zamestnancov, ktorí vykonávajú rôzne činnosti, ktoré môžu negatívne pôsobiť na zdravie (napr. zraková záťaž pri práci so zobrazovacími jednotkami, fyzická záťaž pri práci s bremenami, práca vo výškach, nočná práca a iné).

Odborné usmernenie obsahuje aj náplne lekárskeho preventívneho prehliadok, ktoré sú podmienkou vykonávania určených pracovných činností na zaisťovanie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci a podmienkou obsluhy určených pracovných prostriedkov. V tomto prípade je zdravotná spôsobilosť zamestnanca na základe vykonanej vstupnej lekárskej preventívnej prehliadky podmienkou na vydanie preukazu, osvedčenia alebo dokladu na vykonávanie určitej činnosti (napr. na viazanie bremien, na obsluhu motorových vozíkov, na obsluhu vybraných stavebných, poľnohospodárskych a lesníckych strojov a zariadení, na obsluhu ručnej motorovej pily atď.). Zdravotná spôsobilosť zamestnanca deklarovaná na základe periodickej lekárskej preventívnej prehliadky s frekvenciou minimálne 5 rokov je podmienkou, aby tento preukaz alebo osvedčenie na vykonávanie určitej pracovnej činnosti nestratili platnosť.

Vzory lekárskeho posudku

Vzory lekárskeho posudku o zdravotnej spôsobilosti zamestnanca na prácu sú súčasťou prílohy č. 3c k zákonu č. 355/2007 Z. z.

A. Vzor lekárskeho posudku o zdravotnej spôsobilosti zamestnanca na prácu [§ 30e ods. 3 a 6 zákona č. 355/2007 Z. z.] pre lekársku preventívnu prehlídku vo vzťahu k práci, ktorú vykonáva

- **lekár pracovnej zdravotnej služby** so špecializáciou v odbore pracovné lekárstvo (s praxou v odbore klinické pracovné lekárstvo) alebo služby zdravia pri práci **u zamestnancov vykonávajúcich prácu zaradenú do kategórie 3 alebo 4**
- **lekár** so špecializáciou v odbore pracovné lekárstvo (s praxou v odbore klinické pracovné lekárstvo), služby zdravia pri práci, všeobecné lekárstvo alebo pediatria poskytujúci všeobecnú zdravotnú starostlivosť pre deti a dospelých **u zamestnancov vykonávajúcich prácu zaradenú do kategórie 1 alebo 2**

V Z O R

Pracovná zdravotná služba: *)

Poskytovateľ zdravotnej starostlivosti: *) Evidenčné číslo posudku:

Názov:

Sídlo:

IČO:

LEKÁRSKY POSUDOK o zdravotnej spôsobilosti na prácu

Údaje o zamestnávateľovi:

a) ak ide o právnickú osobu*)

Obchodné meno:

Sídlo:

IČO:

b) ak ide o fyzickú osobu – podnikateľa*)

Meno a priezvisko:

Miesto podnikania:

IČO:

10 VÝZNAM PRACOVNEJ ZDRAVOTNEJ SLUŽBY PRE ZAMESTNÁVATEĽA A ZAMESTNANCOV

Pracovné zdravotné služby sú službami s preventívnym zameraním v oblasti ochrany a podpory zdravia pri práci; vykonávajú ich odborne spôsobilí zdravotnícki pracovníci, ktorí pomáhajú zamestnávateľom priamo na pracoviskách zabezpečovať účinnú prevenciu pre zamestnancov, zameranú najmä na znížovanie výskytu profesionálnych ochorení. Z tohto dôvodu majú náklady pre zamestnávateľov na zabezpečenie zdravotného dohľadu pre zamestnancov z dlhodobého hľadiska jednoznačný ekonomický prínos. Zlepšenie pracovných podmienok podporuje zdravotný potenciál zamestnancov. Naopak, dlhodobé nevhodné pracovné podmienky sa časom prejavujú zvýšenou chorobnosťou zamestnancov a následne ekonomickými stratami zamestnávateľa. Tam, kde nie je venovaná dostatočná pozornosť zdraviu zamestnancov, môžu vzniknúť ochorenia súvisiace s prácou, v najhoršom prípade až choroby z povolania. Náklady na zdravotný dohľad majú pre zamestnávateľa návratnosť najmä v oblasti práceschopnosti jeho zamestnancov, a tým aj v produktivite ich práce.

Funkčnosť systému pracovnej zdravotnej služby závisí najmä od dobrej spolupráce zamestnávateľov, zamestnancov, lekárov, verejných zdravotníkov a ďalších zdravotníckych pracovníkov pracovnej zdravotnej služby. Hlavným cieľom činnosti pracovnej zdravotnej služby u zamestnávateľa je zlepšenie pracovného prostredia, ochrana a podpora zdravia zamestnancov pri práci a prevencia chorôb z povolania a ochorení súvisiacich s prácou.